

Sygn. akt II Ca 1294/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 stycznia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach – II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Rafał Adamczyk

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Beata Piwko

Sędzia Sądu Rejonowego (del.) Ewa Bystrzyńska

po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2021 r. w Kielcach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa A. B.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o ukształtowanie stosunku prawnego

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Starachowicach z dnia 11 września 2020 r., sygn. akt I C 125/20

1. oddała apelację;

2. zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz A. B. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Beata Piwko SSO Rafał Adamczyk SSR (del.) Ewa Bystrzyńska

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

(...)

(...)

(...)

Sygn. akt II Ca 1294/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 11 września 2020 r., wydanym w sprawie o sygn. akt I C 125/20, Sąd Rejonowy w Starachowicach: (I) oznaczył sposób wykonania zobowiązania pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. wobec powódki A. B., wynikającego z polisy nr (...) z tytułu odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego za wypadek z dnia 28 października 1991 r.,

ustalonego ugodą zawartą w dniu 4 listopada 1999 r. przed Sądem Okręgowym w Kielcach w sprawie o sygnaturze I C 881/99 i postanowieniem Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 4 listopada 1999 r. wydanym w sprawie o sygnaturze I C 881/99 - w ten sposób, że oznaczył górną granicę odpowiedzialności pozwanego na kwotę 13911950,40 zł; (II) oddalił powództwo w pozostałym zakresie; (III) zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1513 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 28 października 1991 r. A. B. została poszkodowana w wypadku drogowym spowodowanym przez kierowcę pojazdu objętego ochroną ubezpieczeniową OC udzieloną przez stronę pozwaną. W wyniku tego wypadku powódka doznała szeregu obrażeń ciała oraz rozstroju zdrowia. W dniu 4 listopada 1999 r. w sprawie I C 881/99, toczącej się przed Sądem Okręgowym w Kielcach, doszło między stronami do zawarcia ugody, na mocy której (...) SA zobowiązał się wypłacać A. A. oraz G. S. renty wyrównawcze. W przypadku A. A. renta miała wynosić 900 zł miesięcznie z góry, począwszy od 1 listopada 1999 r. i była płatna kwartalnie do 10-ego pierwszego miesiąca każdego kwartału, z zastrzeżeniem ustawowych odsetek w wypadku uchybienia terminowi płatności. Pozwany ubezpieczyciel zobowiązał się także waloryzować kwoty rent, raz w roku, w trzecim kwartale każdego roku w oparciu o procentowy wskaźnik wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Pismem z dnia 13 lutego 2019 r. (...) SA zawiadomił A. B., iż istnieje możliwość wyczerpania się sumy gwarancyjnej z uwagi na to, że łączna suma wypłaconych dotychczas odszkodowań i innych świadczeń przekroczyła 80 % sumy gwarancyjnej określonej w umowie ubezpieczenia. Ubezpieczyciel poinformował poszkodowaną o możliwości złożenia przez nią powództwa o ukształtowanie stosunku prawnego wynikającego z umowy ubezpieczenia, na podstawie art. 357¹ k.c. Powódka aktualnie utrzymuje się z emerytury pobieranej z ZUS w kwocie 1025 zł netto oraz ze świadczeń wypłacanych przez stronę pozwaną; nie posiada innych źródeł dochodu. U A. B. nadal występuje encefalopatia, powódka cierpi na silne bóle i zawroty głowy. A. B. nie wróciła po wypadku do pracy ani do zdrowia, cały czas zażywa leki, w tym przeciwbólowe; miesięczny koszt leczenia i zakupu leków wynosi około 1000 zł. Powódka pozostaje pod opieką lekarzy: kardiologiczną, okulistyczną i ortopedyczną, skarży się na luki w pamięci, renta wypłacana jej przez stronę pozwaną „jest jej niezbędna do przeżycia”, a zawierając ugodę ustalającą wysokość tego świadczenia A. B. działała z przekonaniem, iż będzie ono wypłacane na jej rzecz do końca życia, gdyż w treści ugody nie zawarto żadnych zastrzeżeń co do okresowego charakteru tej należności. Stan zdrowia powódki nie uległ poprawie w stosunku do istniejącego w dacie zawarcia ugody. Od 1 października 2018 r. renta wypłacana A. B. przez ubezpieczyciela wynosi 2193 zł miesięcznie.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy, odwołując się do ugruntowanego orzecznictwa sądowego, wskazał, iż w sprawach o odszkodowanie z umowy ubezpieczenia, w której określona jest górna granica odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń, dopuszczalne jest stosowanie art. 357¹ § 1 k.c. W ocenie Sądu pierwszej instancji, w rozpoznawanej sprawie doszło do zauważalnej zmiany siły nabywczej pieniądza od daty wypadku - w dniu 28 października 1991 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie wynosiło, zgodnie z obwieszczeniem Prezesa GUS z dnia 10 lutego 1992 r., 2045 st. zł (20,45 zł po denominacji), a w 2019 r. (data poinformowania powódki o możliwości wyczerpania sumy gwarancyjnej) wynosiło ono 4918,17 zł (obwieszczenie Prezesa GUS z dnia 11 lutego 2020 r.). Sąd uwzględnił ponadto dostrzeganą powszechnie zmianę funkcji ubezpieczeń komunikacyjnych, jaka nastąpiła od lat 90-tych oraz ewoluowanie tej funkcji w kierunku ochrony poszkodowanego, co znalazło wyraz we wprowadzanych przez ustawodawcę regulacjach dotyczących podwyższania wysokości sumy gwarancyjnej. Zdaniem Sądu Rejonowego, powódce grozi tzw. „rażąca strata”, bowiem A. B. doznała w wypadku rozległych obrażeń o trwałym charakterze, co uniemożliwiło jej podjęcie pracy i uzyskiwanie z tego tytułu dochodów, a zaprzestanie wypłaty renty wskutek wyczerpania się sumy gwarancyjnej pozbawiłoby powódkę źródła utrzymania i pogorszenie się jej sytuacji, o czym świadczy choćby zestawienie wysokości dochodów A. B. z kosztami jej leczenia i zakupu leków. Sąd pierwszej instancji uznał, że zaszyły przesłanki przewidziane w przepisie art. 357¹ k.c. w odniesieniu do wartości górnego pułapu odpowiedzialności pozwanego za skutki zdarzenia, w wyniku którego powódka została poszkodowana. Sąd obciążył stronę pozwaną ryzykiem nadzwyczajnej zmiany stosunków w 60 %, a powódkę w 40 %. Stopień ryzyka obliczono od kwoty 23186584 zł, stanowiącej wyliczoną na dzień orzekania równowartość aktualnej minimalnej sumy gwarancyjnej

dla umów ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego, określając w ten sposób górną granicę odpowiedzialności pozwanego w niniejszej sprawie na 13911950,40 zł (23186584 zł x 60 %).

Jako podstawę orzeczenia o kosztach procesu Sąd pierwszej instancji podał przepis art. 100 zdanie pierwsze k.p.c.

Strona pozwana wniosła apelację od powyższego wyroku. Zaskarżyła orzeczenie Sądu Rejonowego w części uwzględniającej powództwo i - w konsekwencji - w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu. Zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

- art. 357¹ k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż wskutek nadzwyczajnej zmiany stosunków powódce groziła rażąca strata, co skutkowało niezasadnym zwiększeniem sumy gwarancyjnej, podczas gdy takie przesłanki nie zachodziły, bowiem w rozpatrywanym przypadku znajdują zastosowanie przepisy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2006 r. (Dz. U. poz. 1631) i na ich podstawie poszkodowana miała prawo wystąpić o wypłatę renty do (...), zatem rażąca strata jej nie grozi;

- art. 1 ust. 2 w zw. z art. 4 ust. 4 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2006 r. poprzez ich niezastosowanie, a w konsekwencji przyjęcie, iż wskutek zastosowania art. 357¹ k.c. górna granica odpowiedzialności pozwanego wynosi 13911950,40 zł, podczas gdy w przedmiotowym wypadku po osiągnięciu pierwotnej sumy gwarancyjnej rentę winien wypłacać (...);

2. naruszenie prawa procesowego - art. 316 § 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i pominięcie przepisów obowiązujących na dzień wyrokowania, tj. ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2006 r., co miało wpływ na treść orzeczenia i skutkowało niezasadnym oznaczeniem zobowiązania pozwanego.

Podnosząc powyższe zarzuty, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje według norm przypisanych.

W odpowiedzi na apelację powódka domagała się oddalenia apelacji i zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Wniesiony przez stronę pozwaną środek odwoławczy nie został oparty na zarzutach naruszenia prawa procesowego, wymierzonych w podstawę faktyczną rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji. W konsekwencji, fakty ustalone przez ten Sąd zostały przyjęte przez Sąd Okręgowy jako własne. Sąd odwoławczy aprobuje również ocenę prawną Sądu Rejonowego, dotyczącą wystąpienia w niniejszej sprawie przesłanek z art. 357¹ k.c., pozwalających na przekształcenie treści stosunku ubezpieczenia przez odpowiednie podwyższenie sumy gwarancyjnej ubezpieczenia.

Stanowisko apelującego, zmierzające do zakwestionowania powyższego poglądu, odwołuje się do niezastosowania przez Sąd pierwszej instancji przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej ustalonej na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2006 r. (Dz. U. poz. 1631 – dalej powoływanej jako „ustawa z dnia 19 lipca 2019 r.”). Zdaniem skarżącego, wejście w życie przepisów tej ustawy stwarza poszkodowanym możliwość żądania wypłaty renty przez (...) po wyczerpaniu pierwotnej sumy gwarancyjnej, w związku z czym powódce nie grozi rażąca strata w rozumieniu

art. 357¹ k.c., zatem powództwo o podwyższenie sumy gwarancyjnej ubezpieczenia powinno zostać oddalone. Ta argumentacja jest chybiona.

Wprowadzenie z dniem 28 września 2019 r. regulacji przewidzianych ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. nie wyłączyło możliwości wytoczenia przez poszkodowanego przeciwko ubezpieczycielowi powództwa o ukształtowanie treści stosunku ubezpieczenia przez podwyższenie sumy gwarancyjnej. Wynika to z faktu, że przepis art. 22a ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 2214, ze zmianami) nie został znowelizowany bądź uchylony wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. Przepis ten nadal stanowi, iż zakład ubezpieczeń informuje poszkodowanego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia, o której mowa w art. 4 pkt 1 (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów) lub 2 (ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego), o możliwości wyczerpania się określonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej, w przypadku gdy łączna kwota wypłaconych odszkodowań lub innych świadczeń przekroczy 80 % określonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej i jednocześnie powiadamia poszkodowanego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia o możliwości wytoczenia powództwa do właściwego sądu o ukształtowanie, na podstawie art. 357⁽¹⁾ Kodeksu cywilnego, stosunku prawnego wynikającego z umowy ubezpieczenia, o której mowa w art. 4 pkt 1 lub 2. Wystąpienia z takim żądaniem nie wyklucza też art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., zgodnie z którym poszkodowanemu przysługuje roszczenie o wypłatę renty do (...), o którym mowa w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...), zwanego dalej Funduszem, określonej w art. 444 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1145 i 1495), ograniczone do wysokości sumy gwarancyjnej, o której mowa w art. 36 ust. 1 albo art. 52 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...), ustalonej na dzień zgłoszenia roszczenia, o którym mowa w art. 4, jeżeli zakład ubezpieczeń nie jest zobowiązany do jej wypłaty na podstawie orzeczenia sądu ustalającego inną wysokość sumy gwarancyjnej niż ustalona w umowie ubezpieczenia, o której mowa w art. 1 ust. 1 (i - odpowiednio - w przypadku z art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r.). Tym samym, również w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. wprost wskazano na wciąż istniejącą możliwość wytoczenia powództwa o podwyższenie sumy gwarancyjnej ubezpieczenia.

Nietrafne jest zapatrywanie skarżącego, że skoro powódka miała możliwość zgłoszenia roszczenia o wypłatę renty do (...), to A. B. nie grozi rażąca strata, stanowiąca jedną z przesłanek zastosowania przepisu art. 357⁽¹⁾ k.c. przy przekształcaniu treści stosunku ubezpieczenia. Trudno zakładać, aby wprowadzenie przez racjonalnego ustawodawcę przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r., przewidujących zgłoszenie roszczenia o wypłatę renty do (...), przy utrzymaniu dotychczasowych regulacji, pozwalających na wytoczenie przeciwko ubezpieczycielowi powództwa opartego na art. 357⁽¹⁾ k.c., prowadziło do rozwiązania, w którym to drugie powództwo musiałoby zawsze zostać oddalone, gdyż po stronie poszkodowanego nie występowałoby zagrożenie rażącej straty. Przy innej intencji ustawodawcy, doszłoby do jednoznacznego wyłączenia przez nowe przepisy możliwości wytoczenia wymienionego powództwa przez osoby uprawnione do wystąpienia z roszczeniem o wypłatę renty do (...) na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. Trzeba przy tym podkreślić, że sam tytuł ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. „o szczególnych uprawnieniach osób poszkodowanych w przypadku wyczerpania sumy gwarancyjnej” oraz brzmienie art. 1 ustawy dowodzą, że określone w ustawie roszczenia o wypłatę renty przez (...) mają wyjątkowy charakter, nie uszczuplają ochrony przyznanej poszkodowanym przez dotychczasowe przepisy, lecz ją uzupełniają. Komplementarna odpowiedzialność (...) przewidziana w ustawie zachodzi wówczas, gdy doszło już do wyczerpania pierwotnej sumy gwarancyjnej, co uniemożliwia pełne zaspokojenie roszczeń poszkodowanego, który nie wystąpił o podwyższenie tej sumy na podstawie art. 357⁽¹⁾ k.c. lub jego powództwo w tym przedmiocie zostało oddalone (por. art. 1, 2 i 4 ustawy). W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie ma miejsca, bowiem nie nastąpiło jeszcze wyczerpanie sumy gwarancyjnej (w odpowiedzi na pozew, złożonej w dniu 27 lutego 2020 r., strona pozwana podnosiła, że „kwota aktualnego pokrycia wystarczy na około 21 miesięcy” - k. 60), a powódka przed zaistnieniem tej okoliczności zgłosiła żądanie zmierzające do modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez podwyższenie sumy gwarancyjnej ubezpieczenia. Roszczenia przewidziane w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. stwarzają dodatkowe zabezpieczenie dla poszkodowanych, pozwalając im w określonych przypadkach na uzyskanie renty od (...), za okres od dnia wyczerpania sumy gwarancyjnej. Przepisy tej ustawy nie

dezaktualizują dotychczasowego orzecznictwa dotyczącego możliwości ukształtowania, na podstawie art. 357⁽¹⁾k.c., stosunku prawnego ubezpieczenia w zakresie sumy gwarancyjnej i nie przesądzają automatycznie o braku zagrożenia poszkodowanego rażącą stratą w rozumieniu tego przepisu.

Z przyczyn wskazanych wyżej, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., zasądzając od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 1800 zł, stanowiącą wynagrodzenie pełnomocnika A. B., ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 265).

SSO Beata Piwko SSO Rafał Adamczyk SSR (del.) Ewa Bystrzyńska

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)

(...)